

(»Dirkemov konzervativizam i njegovo značenje za sociološku teoriju«) i Karla Marxa (Karl Marx i suvremena sociologija). Dirkemovo zanemarivanje sukoba dovelo ga je do omalovažavanja područja društvene strukture, što je suzilo njegovu viziju prirode društvenog. Nasuprot Dirkemu, poredba Marxove misli o društvu sa suvremenom sociologijom na Zapadu ukazuje na njezino siromaštvo zbog odsustva fenomena sukoba.

Treći dio je posvećen suvremenim svjetskim zbivanjima s gledišta društvenog sukoba i nosi naslov »Konfliktna teorija i tekuće politike« a sadrži napise: »Perspektive za nove narode«, »Mit o seljačkoj revoluciji«, »Slom Sovjetskog bloka« i »Disfunkcija militarističke tajanstvenosti«. U prvom napisu toga djela autor raspravlja o mogućnostima formiranja stabilnijih demokratskih sistema u novonastalim državama, kroz različite stupnjeve centralizacije i decentralizacije. Drugi napis je polemičkog karaktera, a autor polemizira prvenstveno sa tezom Franza Fanona da je seljaštvo, prije no proletarijat, novi revolucionarni potencijal u svijetu, ali takvu mogućnost ne odbacuje. Slom Sovjetskom bloka predstavlja slabljenje monolitnog komunističkog pokreta na više centara, gdje Kina postaje ravnopravni činilac. Konačno, zadnji napis ukazuje na značenje demistifikacije vojnih snaga u deeskalaciji konfliktnosti suvremenog svijeta.

Knjiga kao cjelina, i svaki napis posebno, od izuzetnog su značenja u izgradnji suvremene sociološke teorije, koja nastoji prevladati slabosti jednostranog funkcionalizma, i reaktivirati konfliktnu teoriju kao ravnopravnu misao u sociologiji.

Ivan Lučev

ANDRÉ BETÉILLE:

Social inequality

The Chaucer Press (Richard Clay) Ltd.
Bungay Suffolk England, 1969.

Serijski: Penguin Modern Sociology

»DRUŠTVENA NEJEDNAKOST« je zbornik u kojem su sabrani članci podijeljeni, s obzirom na tematiku što je obrađuju, premda je temelj svih »društvena nejednakost«, u devet skupina, od kojih svaka donosi po dva članka.

Prva skupina, nazvana »Priroda i tipovi društvene nejednakosti«, sadrži napise Dahrendorfa i Runcimana. U članku Dahrendorfa »Porijeklo nejednakosti me-

đu ljudima«, dana je autorova klasifikacija društvene nejednakosti. Istaknuta je razlika nejednakosti na temelju prirodnih sposobnosti i nejednakosti na temelju društvenog položaja. Ovi oblici uključuju rangiranje. Autor, polazeći s tih pozicija, navodi četiri tipa društvene nejednakosti: (a) Prirodne razlike u formi, karakteru i interesu; (b) prirodne razlike ranga u inteligenciji, talentu i snazi; (c) društvene razlike u jednakom rangu i (d) socijalna slojevitost zasnovana na reputaciji i bogatstvu, a izražena u rangovnom poretku društvenog statusa (str. 9). Drugi napis autor kojega je W. G. Runciman, »Tri dimenzije društvene nejednakosti«, odnosi se na tri poznate dimenzije društvene nejednakosti: bogatstvo i dohodak, prestiž i ugled, te moć.

Drugi dio, nazvan »Različiti pojmovi klase« sadržava dva članka. Prvi je Aronov »Dvije definicije klase«, u kojemu Aron pokušava razdvojiti zapadno od marksističkog shvaćanja klase, a drugi članak Ossowskog pod naslovom »Stari pojmovi i novi problemi: interpretacije društvene strukture u modernom društvu«. Iznoseći kompleksnu klasifikaciju tumačenja klasa i društvene strukture, Ossowski navodi dva tipa društvenih klasa, koja postoje po njegovom shvaćanju. Ti su: shvaćanje klasa na temelju poretka i shvaćanje klasa na temelju zavisnosti. Ovaj drugi pravac razdvaja se u funkcionalistički i marksistički.

Treći je dio »Klase i slojevi u industrijskom društvu«. Čine ga napisi Dahrendorfa i Weselowskog. Dahrendorfov je članak dio njegove poznate knjige »Klasa i klasni konflikt u industrijskom društvu«, a dolazi pod naslovom »Promjene u klasnoj strukturi industrijskog društva«, u kojem autor, pokušava nadopuniti Marxovo shvaćanje klasne strukture industrijskog društva, u okviru kojega dolazi do cijepanja homogene kapitalističke klase na dva dijela: »kapitaliste bez funkcija« i »funkcionere bez kapitala«, što je Marx uočio. Međutim, autor smatra da se ovaj proces ne zaustavlja na dvije dimenzije, nego da se diferencijacija industrijskog društva vrši i dalje. Drugi je napis »Pojam sloja i klase u socijalističkom društvu«, autor kojega je Weselowski. Našoj je javnosti ovaj pristupačan, jer ga je Weselowski autorizirao za zbornik sa savjetovanja sociologa u Splitu, 1966. godine.

Četvrti dio sadržava napise o »Slojevitosti u agrarnim zemljama«, a peti obuhvaća članke na temu »Kolonijalizam i novonastale zemlje«. »Nejednakost u jedno-

stavnijim društvima« obuhvaća napise koji su sastavni dio zbirke »Društvena nejednakost« i njen šesti dio.

U sedmom su dijelu obrađene »Kaste kao oblici društvene nejednakosti«, dok su u osmom dijelu obrađene »Rase i društvena slojevitost«. Navedeni dijelovi daju bogat pregled stratifikacijskih varijacija u svijetu.

Deveti je dio nazvan »Jednakost i nejednakost: ideje i praksa«, a reprezentant problema je Dumont. U svom članku »Kaste, rasizam i slojevitost: shvaćanje društvenih antropologa«, on antropološki objašnjava različite oblike diferencijacije i nejednakosti. Konačno, sam se pita: Da li se danas u svijetu povećava ili smanjuje društvena nejednakost? Analizirajući stvarno stanje u svijetu, on ustvrđuje da se društvena nejednakost, ipak, smanjuje.

Poradi bogatog izbora članaka, napisa i dijelova knjiga, ovaj je zbornik o društvenoj nejednakosti koristan priručnik svakom sociologu.

Ivan Lučev

IVAN KUVAČIĆ:

Obilje i nasilje

(Praxis, Zagreb, 1970.)

Knjiga Ivana Kuvačića nema filozofijskih pretenzija niti empirijsko-socioloških, ali zato znanstvenom analizom pristupa suvremenim fenomenima raspadanja društva. Autor je izabrao upravo američko društvo da bi na njegovu primjeru pokazao prijeteću sablast za svako moderno društvo što ide tim putom i u kojem dominiraju suvremena tehnologija, kibernetika i masovni medij. Temeljni je autorov cilj, kako ga on definira, »da pruži osnovu za temeljitije razumijevanje niza problema o kojima se dosta piše i govori i u nas«.

Kuvačić u ovoj knjizi prikazuje specifičnost američkog puta u kapitalizam, transformaciju društvenih struktura u teorijskom koncipiranju i praksi na Zapadu i stvaranje potrošačkog društva, efikasnost kojeg je tolika, da čovjekov tjelesni život srozava na mehaničko-rutinsku, a njegov duhovni život na animalnu razinu. Ovaj proces ima svoj odraz i u psihi čovjeka. Stvara se posebna psihologija razvijenog modernog društva koja traži načine relaksacije, a iskazuje se u različitim oblicima socijalne anomičnosti. Socijalna se anomičnost reflektira u agresivnom ka-

rakteru takve civilizacije. Zato moderno društvo, prije svega američko, traži izvan sebe objekte svoga pražnjenja, pa se stvaraju militarističke tendencije, koje nastoje opravdati smisao i razlog postojanja takvoga društva ili se, povezani s puritanskom ideologijom, vraćaju čovjeku u obliku njegovih slabosti i vlastite krivice za neuspjeh i tjeskobu, izazvanu zapravo karakterom nasilničkog društva.

Knjiga je zbir eseja u kojima autor govori o strukturi i dinamici američkog kapitalizma, njegovim dilemama i problemima samoregulacije, o korporacijama, klasama, njihovom koncipiranju u teoriji i klasnoj pokretljivosti; pokretačkim snagama i posljedicama tehničkog progressa; o gibanjima u američkom društvu (crnački pokret i hipi pokret) kao pobuni; te o masovnim komunikacijama i njihovoj ulozi.

Obilje i nasilje modernog društva nerazdvojivo su povezani u nastojanju da se po bilo kojoj cijeni održe i prošire. Autor u tome vidi opasnost modernoga društva, pa postavlja pitanje društvenih snaga što se mogu oduprijeti takvim tendencijama, to više što se radnička klasa uklopila i utopila u postojeći sistem. O tim i sličnim pitanjima autor polemizira u svojoj knjizi sa suprotnim gledištima.

Ivan Cifrić

JOŽE GORIČAR:

Pregled socioloških teorija

(Rad, Beograd, 1969.)

Goričarov rad je informativni pregled socioloških teorija od konstituiranja sociologije kao posebne znanosti do suvremenih socioloških koncepcija. U klasifikaciji građe autoru nije stalo da zadovolji stroge kriterije znanstvenih klasifikacija, nego nastoji sačuvati teorijske sisteme od »nasilja« što je ponekad prisutno kod striktnog klasificiranja. Osim toga sociološki sistemi i teorije prelaze formalne okvire klasifikacijskih mreža.

U knjizi autor posebno ne obrađuje marksističku teoriju o društvu. Po njegovu mišljenju, ona se danas prilično razgranala, a pojedini pravci međusobno isprepleli, pa je to nemoguće učiniti na malom prostoru, nego je o tome potrebna posebna studija. Smatramo da je autor mogao bar naznačiti osnovne pravce u marksističkoj teoriji.